

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Vyhodnocení revitalizace zeleně na náměstí v Dobříši

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Tereza Melšová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Jakubcová

© 2016 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vyhodnocení revitalizace zeleně na náměstí v Dobříši" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2016

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat vedoucí diplomové práce Mgr. Evě Jakubcové za cenné připomínky a rady, vstřícný přístup, odborný dohled a čas, který mi ochotně v průběhu psaní práce poskytla.

Poděkování patří také mému manželovi, který mě nepřetržitě podporoval během studia.

Vyhodnocení revitalizace zeleně na náměstí v Dobříši

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na vyhodnocení revitalizace zeleně na Mírovém náměstí v Dobříši. Revitalizace proběhla v roce 2012 a jejím hlavním záměrem bylo oživení a zatraktivnění řešeného území. Podmínkou bylo zachování původního charakteru náměstí.

V rámci práce je proveden monitoring projektu s vytyčením nejdůležitějších bodů, které měly vliv na obnovu řešeného území. Prozkoumáno je například financování revitalizace, průběh architektonické soutěže či management městské zeleně v Dobříši.

Hlavní podstatou hodnocení je provedená analýza stavu zeleně před započítáním revitalizace a po jejím ukončení. Je popsán zdravotní stav dřevin, jejich estetická hodnota a sortimentální skladba vegetace, která byla v rámci projektu řešena. Na základě dendrologického posudku je zhodnocena údržba dřevin, kterou město zajišťovalo do doby před realizací projektu.

Popsán je městský mobiliář a veškeré vegetační úpravy, které byly aplikovány v rámci obnovy zeleně. Uvedeny jsou jak radikální úpravy typu vykácení vybraných dřevin, tak i drobné zdravotní zásahy.

V závěru jsou navržena doporučení pro další možné úpravy. Ty jsou zaneseny do návrhu dalších řešení, kterými lze projekt vylepšit. Doporučení jsou navržena tak, aby celkově podtrhla reprezentativnost a funkčnost celého revitalizačního projektu v řešeném území.

Klíčová slova:

Dobříš, Mírové náměstí, revitalizace, městská zeleň, dendrologický posudek, výsadba stromů.

Evaluation of revitalization of green vegetation on the square in the town Dobříš

Summary

The thesis is focused on the evaluation of the revitalization of green vegetation at the Mirove square in the town Dobříš. Revitalization took place in 2012 and its main purpose was to revive and attractiveness of the area. The condition was to preserve the original character of the square.

As part of this thesis is done monitoring of the project with settings the most important points that had an impact on the recovery of the area. Explored is for example the financing of revitalization, architectural competition and management of urban green areas in Dobříš.

The main essence of evaluation is analysis of greenem which was performed before starting the revitalization and after its completion. It describes the health condition of trees, their aesthetic value and composition of vegetation, which was solved by the project. Based on the dendrological report is evaluated the management of greenery, which was ensured by the city untill the start of the project.

Described is street furniture and all landscaping which was applied in the renewal of greenery. Included are radical adjustments like felling of selected trees, but also a minor health interventions.

In conclusion there is proposed recommendations for possible adjustments. They are entered in the design of solutions that can be used to improve the project. The recommendations are designed to improve representativeness and functionality of the entire revitalization project in the investigated area.

Keywords: Dobříš, Mirove namesti, revitalization, urban vegetation, dendrologic review, planting trees.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	9
2.1 CÍL PRÁCE	9
2.2 METODIKA	9
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	11
ZÁKLADNÍ POJMY	11
3.1 SÍDLO	11
3.1.1 Venkovská sídla.....	11
3.1.2 Městská sídla.....	12
3.1.2.1 Zeleň jako součást struktury městských sídel	12
3.2 MĚSTSKÁ ZELEŇ.....	12
3.2.1 Historie městské zeleně	13
3.2.2 Význam městské zeleně.....	14
3.2.3 Tvorba městské zeleně.....	16
3.2.4 Rozdělení městské zeleně.....	18
3.2.4.1 Zeleň městského parteru.....	19
3.3 ZELEŇ NA NÁMĚSTÍCH.....	20
3.3.1 Historie zeleně na náměstích.....	20
3.3.2 Výsadba zeleně na náměstích.....	20
3.3.2.1 Geometrická kompozice výsadby na náměstích	21
3.3.2.2 Prostorové uspořádání výsadby zeleně na náměstích	22
3.3.2.3 Světlo a stín v kompozici zeleně náměstí	23
3.3.2.4 Kompoziční prvky zeleně na náměstích	24
3.3.2.5 Negativní vlivy zeleně na náměstích	25
4. CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	28
4.1 MĚSTO DOBŘÍŠ.....	28
4.1.1 Geografické a přírodní podmínky	28
4.1.2 Historie města	29
4.1.3 Historie Mírového náměstí.....	31
4.1.4 Management městské zeleně v Dobříši.....	34
5. VLASTNÍ PRÁCE.....	37
5.1 PROJEKT REVITALIZACE MÍROVÉHO NÁMĚSTÍ V DOBŘÍŠI	37
5.1.1 Urbanisticko-architektonická soutěž o návrh řešení mírového náměstí a souvisejícího území.....	37
5.1.2 Financování projektu	39

5.1.3 Stav zeleně v řešeném území před započítím revitalizace.....	40
5.1.4 Vegetační úpravy aplikované v řešeném území v rámci revitalizace	41
5.1.4.1 Sortimentální skladba dřevin v projektu.....	42
5.1.4.2 Založení trávníku.....	44
5.1.5 Městský mobiliář.....	45
5.1.6 Současný stav zeleně po provedené revitalizaci.....	46
5.1.6 Zhodnocení provedené revitalizace zeleně.....	46
5.1.7 Návrh dalších doplňujících řešení.....	49
6. SHRNUTÍ.....	51
7. ZÁVĚR.....	53
8. SEZNAM LITERATURY	54
9. SEZNAM TABULEK.....	58
10. SEZNAM OBRÁZKŮ	58
11. PŘÍLOHY.....	58

1. ÚVOD

Sídelní zeleň poskytuje obyvatelům měst posílení a osvěžení jak po fyzické stránce, tak i posílení a uklidnění po stránce duševní (Novotný, 1958).

Zejména z těchto důvodů je důležité nepodceňovat význam zeleně v lidských sídlech, dbát na její rozvoj a v ideálním případě pracovat na neustálém dodržování základních pravidel trvale udržitelného rozvoje.

System sídelní zeleně je součástí celkové koncepce sídla jako takového. Lze tedy říci, že je jednou z jeho funkčních složek. Při plánování a řešení zeleně v sídlech je důležité vycházet vždy ze zákonitostí demografických, územně plánovacích a v neposlední řadě ze zákonitostí přírodních podmínek. Rovněž je důležité neopomínat historický vývoj daného území.

Jako jednu z nejvýznamnějších součástí sídelní zeleně lze označit zeleň veřejných prostranství. Tato zeleň by měla působit jako jeden celek, měla by ve svém výsledku reprezentovat jak dané veřejné prostranství, tak i celé sídlo. Z tohoto důvodu nesmí být opomenuta při její správě jak estetická hlediska, tak hlediska funkčnosti. Jedině tak lze ohodnotit její přínos obyvatelstvu jako pozitivní.

Tato diplomová práce hodnotí provedenou revitalizaci zeleně na náměstí v Dobříši, která proběhla roku 2012. Analýzou současného stavu zeleně jsou v této diplomové práci posouzeny aplikované úpravy a navržena doporučení pro další možná řešení.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zjištění úrovně provedené revitalizace zeleně na náměstí v Dobříši a její současný přínos pro místní obyvatelstvo. Zhodnocení je provedeno na základě konfrontace teorií z odborné literatury s konkrétním stavem zkoumané zeleně. Vlastní práce je založena na popsání revitalizace z roku 2012, zjištění přínosu jednotlivých aplikovaných úprav a navržení dalších možných řešení pro efektivní funkční a estetický výsledek obnovy městské zeleně v řešeném území.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena do třech částí. V první části jsou obsaženy poznatky teorie čerpané z odborné literatury popisující problematiku řešení městské zeleně z obecného hlediska, dále pak jsou uvedeny konkrétní poznatky teorie právě pro problematiku řešení zeleně na náměstích. Pomocí teoretické části je vymezena oblast zkoumané problematiky této práce.

Ve druhé části je charakterizováno zkoumané zájmové území. Zkoumány jsou geografické a přírodní podmínky, historie řešeného území a management městské zeleně.

Třetí část je zaměřena na výzkum projektu revitalizace. Je zde zmonitorován detailní průběh celého projektu z roku 2012. Popsán je stav zeleně před započítím revitalizace, zmapovány jsou provedené úpravy a nová výsadba a také je zde zhodnocen aplikovaný městský mobiliář.

V závěru jsou shrnuty nejpodstatnější poznatky z vlastního výzkumu a v návaznosti na tyto poznatky jsou navržena další možná doporučení pro řešení zájmového území.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

Základní pojmy

3.1 Sídlo

Pojmem sídlo lze označit prostorový útvar, který je vymezen katastrálními hranicemi. Sídlo tvoří plochy zastavěné stavbami určenými zejména pro bydlení a stavbami pro další účely, jež jsou formovány podle typu, velikosti a poslání sídla. Součástí zástavby jsou ale také nezastavěné pozemky.

Sídlo lze tedy definovat jako různá funkční a prostorová seskupení zastavěných a nezastavěných pozemků, které mohou mít charakter veřejný, vyhrazený či soukromý. Pro potřeby veřejné správy tvoří sídla jednotlivé obce. Do správního území obce může spadat jedno či více různých sídel, jež se rozdělují na sídla venkovská a sídla městská, která dále tvoří venkovské obce a města (Baše, 2010).

3.1.1 Venkovská sídla

Venkovské obce měly historicky zejména zemědělský charakter a lze říci, že nezastavěné plochy obdělávané krajiny jsou nezbytnou existenční součástí venkovských obcí dodnes (Baše, 2010).

Vymezení venkovské obce bylo v české odborné literatuře spjato s hodnotou obyvatelstva méně než 2 000 obyvatel. Když vešel v platnost nový zákon o obcích č. 128/2000 Sb., byla stanovena v rámci § 3 hodnota pro vymezení do 3 000 obyvatel (Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.).

Venkovské obce zabírají v současnosti většinu plochy České republiky. Z historického hlediska byla struktura osídlení hustá, s velkým počtem sídel, která od sebe nebyla příliš

vzdálena. V důsledku převažujících volných obdělávaných nezastavěných ploch je hustota venkovského osídlení nyní nízká (Baše, 2010).

3.1.2 Městská sídla

Zakládání měst probíhalo buď ve volném prostoru, nebo se města průběžně vyvinula ze sídel venkovských (Baše, 2010).

Podle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. ze dne 12. 4. 2000 §3 může být městem obec, která má minimálně 3 000 obyvatel a pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády (Zákon o obcích č. 128/2000 Sb.).

3.1.2.1 Zeleň jako součást struktury městských sídel

V dnešní podobě městských sídel je zeleň nepostradatelnou součástí jejich struktury. Má nezastupitelnou funkci na všech jejích úrovních. Zeleň se prolíná do městské zástavby z volné krajiny a dokáže tak přirozeně propojit právě volnou krajinu s městským prostředím a tím podpořit funkčnost celé městské struktury (Durdík, 2011).

3.2 Městská zeleň

Se vzrůstající hustotou obyvatelstva měst vzrůstají i požadavky na zeleň. Velký vliv na vývoj zeleně mají estetické, zdravotní i umělecké nároky.

Veřejná zeleň je důležitá ve všech částech města. Bohužel velmi často město provádí různé regulační a technické zásahy na zlepšení města, které se však dějí právě na úkor zeleně. Také její údržba v tom nejlepším možném stavu je pro město značně náročná a je třeba, aby město pověřilo odborníky, kteří zajistí stabilní vitální městskou zeleň.

Parky, zahrady a veškerou zeleň lze rozdělit podle půdorysného řešení a prostorových tvarů na pravidelné a nepravidelné systémy zeleně. Například v parcích lze však použít jak prvky pravidelné, tak i nepravidelné, v tom případě se ovšem hovoří o parcích smíšených (Novotný, 1958).

3.2.1 Historie městské zeleně

Městská zeleň byla součástí lidských sídel už ve starých dobách. Její historický význam vycházel zejména ze stavebních slohů. Rostliny často vyjadřovaly nejen dobové ideje a směry, ale byly také jakýmsi symbolem různých názorů a různých společenských tříd.

Převážná většina nejstarších dějinných zahrad byla zakládána v pravidelných slozích. Na deskách z 3 200 let př. n. l. jsou dochovány podoby pravidelných egyptských zahrad, rovněž také Babyloňané, Assyřané, obyvatelé Persie, Mongolska, Řecka, Říma či Arábie zakládali zahrady v pravidelném slohu. Jednotlivé prvky byly sice přizpůsobovány a pozměňovány v souvislosti s různými terénními a klimatickými podmínkami, ale hlavní koncepce zůstávala však v pravidelnosti.

Zahradní pravidelný sloh pokračoval ve středověkých klášterních a hradních zahradách. Svého vrcholu dosáhl v podobě francouzských renesančních zahrad za vlády Ludvíka XIV. a skončil s nástupem baroka.

V nepravidelném slohu byly tvořeny první zahrady v Číně a v Japonsku. Hlavním konceptem těchto zahrad byl námět z okolní přírody.

Přírodní nepravidelný sloh se začal rozšiřovat v Evropě až v polovině 18. století, kdy začal být moderním filosofický a výtvarný směr dovolávající se návratu k přírodě. Jelikož z evropských zemí byl poprvé uplatněn v Anglii, je tedy dodnes nazýván zahradním slohem anglickým.

Sloh smíšený začal být aplikován od 60. let 19. století. Jde o kombinaci slohu pravidelného a nepravidelného, kde by vždy převahu měl mít jeden z těchto uvedených slohů a druhý by měl pouze doplňovat některé prvky. Kupříkladu v sadové úpravě o pravidelném půdorysu lze vysázet v rozích nepravidelné skupiny keřů, květin či asymetricky vysázet stromy.

Vývoj městské zeleně na území českých zemí je nejčastěji datován od roku 1139, kdy kníže Soběslav I. věnoval duchovním kněžím zahradu na Vyšehradě, aby se zde mohli procházet (Novotný, 1958).

3.2.2 Význam městské zeleně

Městská zeleň má mnoho významných úloh. Mezi hlavní z nich řadíme funkci estetickou, kterou podle Yanga (2009) hodnotí obyvatelstvo měst jako jednu z nejdůležitějších funkcí.

Mezi další významné funkce patří funkce přírodní a funkce hygienická. Tyto funkce by měly zajišťovat pozitivní vývoj mikroklimatických a biologických faktorů prostředí a zlepšovat i vývoj životního prostředí jako celku. Toto by měly naplňovat zejména tím, že kladně působí na kvalitu ovzduší, poskytují stín a redukují vysoké teploty v letních měsících. Zároveň zvyšují vlhkost vzduchu a poměr kyslíku ve vzduchu (Reš et al., 2009).

Velký vliv na čistotu ovzduší má protiprašná funkce zeleně, kdy porosty dřevin a trávniky působí jako filtr. Na listech a větvích se usazují částičky prachu, které se poté srážkami smývají do půdy. Nejlepší sedimentační účinek mají porosty, které jsou rozdílně vysoké a kombinované s trávnikovými plochami. Některé druhy rostlin vylučují látky, které snižují množství mikroorganismů v ovzduší. Mezi nejúčinnější z nich patří většina jehličnanů, z listnatých porostů jsou to například ořešáky (*Juglans*), hrušně (*Pyrus*), štremchy (*Padus*), hloh (*Crataegus*), lípy (*Tilia*) a topoly balzámové (*Populus balsamifera*, *Populus Simonii*). S těmito vlastnostmi souvisí i schopnost rostlin odpuzovat škodlivý hmyz.

Další funkcí, která má pozitivní vliv na zdraví obyvatel, je snížení hlučnosti, která bývá způsobena zejména městskou dopravou. Zeleň v tomto případě funguje jako jakási bariéra, která tříští zvukové vlny a zmírňuje jejich účinek. Nejúčinnější jsou výsadby, které jsou umístěny co nejbližší ke zdrojům hluku nebo k chráněným objektům (Pallaghyová, 2013). V neposlední řadě má městská zeleň pozitivní význam na udržení vhodných přírodních podmínek pro řadu organismů, například ptáků, a zajištění trvalého výskytu mnoha živočišných a rostlinných druhů (Reš et al., 2009).

Estetická, reprezentační funkce městské zeleně, se podílí na tvorbě prostor a vhodně dokáže členit plochu. Rovněž doplňuje a podtrhuje stavby, zakrývá případné nedostatky a zapojuje technická díla do okolní krajiny. Úhledně spravovaná městská zeleň má do značné míry i výchovné působení, jelikož v takovém prostředí si lidé zdokonalují svůj vkus, rozvíjí svůj vztah k zachování pořádku a prohlubují zájem o přírodu.

Hospodářský (ekonomický) význam zeleně je v městských sídlech skoro zanedbatelný, neboť náklady na správu městské zeleně jsou relativně vysoké a ekonomický přínos je těžko měřitelný. Jako určitý hospodářský význam lze například určit alespoň přistiňování objektů či určitý izolační protipožární efekt.

Pro člověka je funkce městské zeleně velmi důležitá z hlediska zdraví, které je úzce spjato s uměním relaxace a odpočinku (Hurych et al., 2011). Podle Ulricha (1991) zeleň blahodárně ulevuje obyvatelům měst od každodenního stresu a pozitivně tak působí na jejich psychiku.

Člověk vnímá pozitivně zelenou barvu, světlo a stín, různorodost okolí, zvuk listí, zpěv ptáků a další. Tyto vjemy zklidňují jeho nervovou soustavu a mají vliv na regeneraci psychických a fyzických sil (Hurych et al., 2011).

3.2.3 Tvorba městské zeleně

Cílem tvorby městské zeleně je plánované a efektivní řízení. Lze říci, že tvorba zeleně má mnoho společného například se stavební architekturou či s výtvarným uměním, ale její nejvýznamnější odlišností je práce s biologickými kompozičními prvky. Ty do jisté míry omezují možnosti architekta. Například rostliny potřebují pro dosažení žádaného efektu vyhovující vegetační podmínky a čas, zatímco stavební architekt pracuje s materiály, které jsou téměř neměnné.

Při tvorbě městské zeleně je důležité dbát na výběr takových rostlin, které budou snadno udržovatelné, neboť potřeba údržby zeleně vzniká již od okamžiku výsadby a pokračuje od této chvíle po celou dobu vývoje rostlin (Hurych et al., 2011).

Během vývoje se mění celkový habitus rostlin. Rostliny se zvětšují, mohutní a mění mnohdy svůj tvar. Rovněž dochází ke změně barevnosti a to i vícekrát během jednoho roku. Při tvorbě městské zeleně je tedy důležité mít na paměti proměnlivost biologických kompozičních prvků a vždy dodržet zásady pospolitosti krásy a účelnosti jako celku (Horký, 1984).

Optimální systém městské zeleně by měl vycházet z úvahy propojení jednotlivých ploch zeleně hlavními pěšími tahy, které nejsou příliš narušeny dopravou. Rovněž by měla být zohledněna návaznost na obytné plochy, občanské, sportovní a rekreační vybavení a zejména pak návaznost na okolní krajinu.

Při tvorbě městské zeleně je důležité dodržet hlavní zásady řešení celkové koncepce:

- Velmi důležitá je vazba na urbanistickou studii a územní plán dané oblasti,
- Každá správně založená a udržovaná plocha zeleně je důležitá, jelikož plní funkci psychohygienickou, mikroklimatickou a tudíž je nutné dbát na její ochranu,
- Základem systému městské zeleně jsou parkové plochy, kterým je nezbytné věnovat větší pozornost a rovněž dodržovat jejich ochranu,

- Správně vyřešený provoz a funkce veřejného prostranství, do kterého bude kvalitně založena výsadba zeleně tak, aby bylo zajištěno co možná nejúčelovější využívání,

(Sojková a Hrubá, 2006)

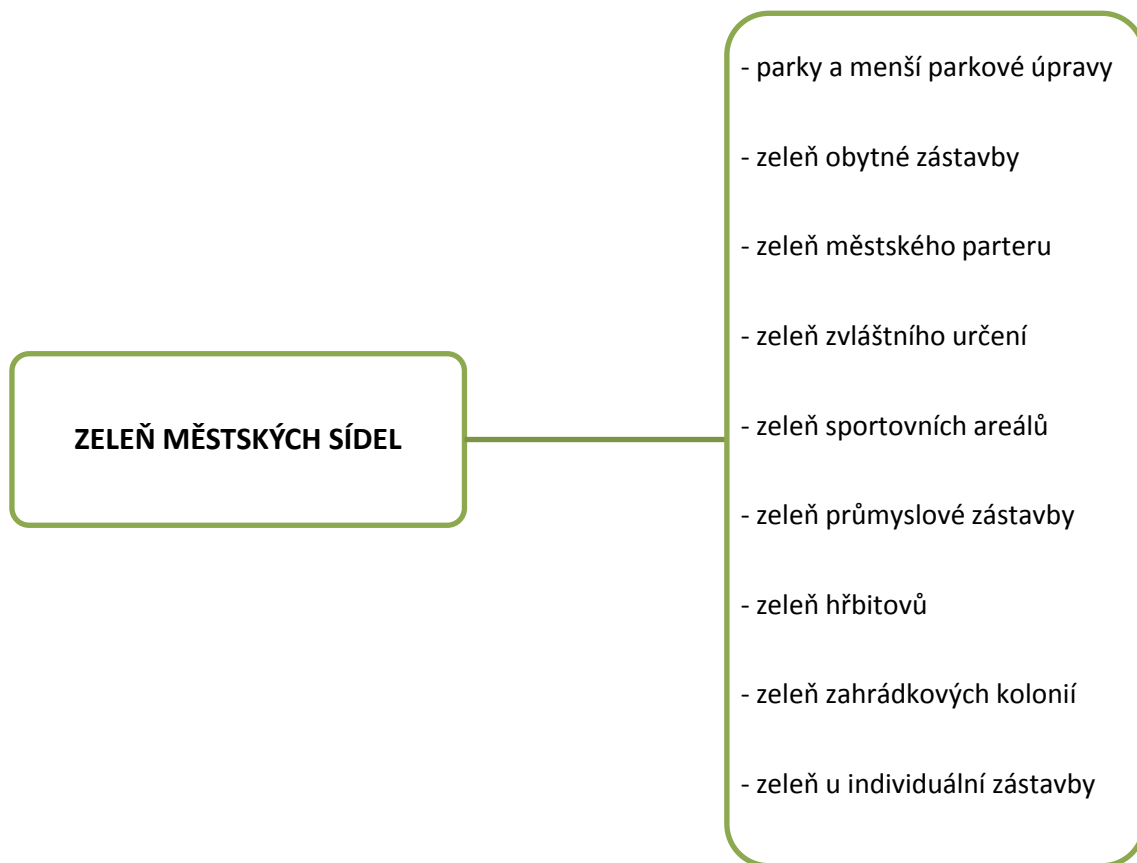
3.2.4 Rozdělení městské zeleně

Podle odlišného systému uspořádání území městských a venkovských sídel se odvíjí i systém zeleně. Rozlišuje se systém radiální, okružní, kombinovaný a šachovnicový ve městech, která byla uměle založena. Systém nepravidelný je typický pro města rostlá. Zeleň ve městech lze třídit do kategorií, které mají různý charakter funkcí, účelovosti, ztvárnění, lokality a přístupnosti (Hurych et al., 2011).

Městskou zeleň lze také rozdělit do dvou skupin podle funkce a rostlinné skladby. První skupina rostlinné vegetace zahrnuje území cíleně zavedených a kultivovaných druhů. Jsou jimi parky, náměstí, sportoviště, privátní zahrady, okraje silnic, rozcestí a chodníky. Zde jde o význam vegetace zejména užitkový a esteticko-rekreační. Na těchto lokalitách je sukcese zastavena, vzhled je vytvářen hlavně člověkem.

Do druhé skupiny řadíme území nekultivované zeleně. Jsou jimi stanoviště, kde se vyskytují ještě pozůstatky původní vegetace, tedy lesy, bažiny, strže, skály, různé násypy, okolní vegetace říčních toků, neudržované vegetační oblasti a takzvané brownfields. V těchto lokalitách se naopak nacházejí různá stádia sukcese, vzhled se mění samovolně činností přírody. Tyto lokality jsou lokalitami, které mají v rozsahu městské zeleně význam zejména ekologický a environmentální (Spirn, 1984).

Obr. č. 1 – Schéma členění zeleně městských sídel (Hurych et al., 2011).

3.2.4.1 Zeleň městského parteru

Mezi zeleň městského parteru řadíme zeleň na náměstích, pěší zóny, obytné ulice, prostory před významnými budovami a stromořadí (Hurych et al., 2011).

3.3 Zeleň na náměstích

Náměstí jsou veřejná prostranství, jsou určitým základním skladebním prvkem, který má vliv na životaschopnost měst. Upevňuje vnitřní komunikaci a společenský život, posiluje soudržnost obyvatel, zlepšuje orientaci, relaxaci a další pozitivní funkce, které jsou pro správný chod města důležité (Durdík, 2013).

3.3.1 Historie zeleně na náměstích

Zeleň na náměstích v historii nebyla příliš častá. Náměstí sloužila zejména k prodeji. Plocha náměstí byla určena pro trhy, kde se lidé setkávali a prostor pro zeleň zde byl tak minimální. Dnes však náměstí již nemají svou dřívější tržní funkci, a tak jsou náměstí brána jako vhodné plochy pro výsadby zeleně, která bude působit na obyvatele všemi svými pozitivními vlastnostmi, jako je například zlepšení mikroklimatu, vzhledu a relaxačního charakteru (Horký, 1984).

3.3.2 Výsadba zeleně na náměstích

Výsadby na náměstích musí dbát základních pravidel pro tvorbu městské zeleně. Důležitý je vhodný výběr použitých druhů a odrůd rostlin, zvláště dřevin, které by měly vždy odpovídat svým charakterem i požadavky danému prostředí. Podstatným bodem, který je nutné mít rovněž na paměti, je proměnlivost biologických kompozičních prvků a vždy dodržet zásady pospolitosti krásy a účelnosti jako celku. Důležité je zachovat prostorovou jednotu náměstí a nezakrýt výsadbou architektonicky a historicky hodnotné budovy a objekty. Většinou se využívá solitérní zeleň, vyhovující nižší dřeviny či trávnickové a květinové úpravy (Horký, 1984).

3.3.2.1 Geometrická kompozice výsadby na náměstích

Sadové úpravy na náměstích jsou nejčastěji řešeny v pravidelných geometrických útvarech. Nejčastěji je výsadba aplikována po obvodu náměstí či v jeho středu (Novotný, 1958).

Geometrická kompozice má jasný měřitelný základ, který je tvořen přímkami a křivkami. Nejčastěji používanými křivkami jsou kružnice, elipsa a jednoduchý oblouk. Ne příliš často se aplikují složitější tvary křivek.

Práce člověka jako autora je na první pohled zřejmá. Aby mohly být geometrické linie aplikovány, je důležité, aby jejich příprava a vypracování bylo bezchybné. Další podmínkou je precizní udržování výsadby, protože pokud by došlo k zanedbání, stav a celková kondice úpravy se velmi rychle pozmění a dá prostor nežádoucím přírodním vlivům, jako je přerůstání rostlin či zaplevelování. Geometrické kompozice lze dělit na pravidelné a nepravidelné. Pravidelné geometrické kompozice jsou kompozice vycházející ze symetrie, zatímco nepravidelné geometrické kompozice jsou řešeny asymetricky.

Podstatou symetrické kompozice je rozložení prvků na základě přesně daného schématu. Pokud se jedná o osovou symetrii, vznikají dva totožné, zrcadlově položené obrazce na ose souměrnosti, neboli na symetrále. Pokud jde o středovou symetrii, totožné prvky jsou rozmístěny ve shodných vzdálenostech kolem středového bodu. Na přesnosti koncepce pak závisí celý efekt symetrie. Princip symetrie byl v minulosti pokládán za nezbytný předpoklad dokonalosti nejen při tvorbě zeleně, ale i ve všech ostatních architektonických směrech. Jako příklady symetrie v přírodě se poukazovalo na lidské tělo a jiné přírodní prvky, jako například na stavbu stromů, květů a jiné. Dnes je známo, že symetrie se v přírodě vyskytuje zejména tam, kde je to účelné, jako například pro správnou statiku přírodních prvků. V současné době jsou při tvorbě zeleně na prvním místě účelové potřeby a racionální provoz, a teprve poté se řeší princip souměrnosti.

Asymetrická neboli nesouměrná kompozice lze definovat jako nepravidelné uspořádání prvků podle ne zcela jasně daného řádu. Na rozdíl od symetrické kompozice představuje větší uvolněnost, pohyb a půvab, neřídí se šablonami a je více dynamická. Nesouměrná geometrická tvorba zeleně se ve větší míře začala objevovat od poloviny 20. století, kdy rostl i požadavek na účelnost. Právě asymetrická kompozice a účelnost jdou velmi dobře propojit. U nesouměrné kompozice je pozitivem rovněž ten fakt, že pokud například zanikne jeden či více prvků, nedojde k narušení celé kompozice. Přestože asymetrická kompozice je značně volnější než kompozice symetrická, je zde důležité rovněž zachovat určitou rovnováhu. Tu lze nastavit pomyslnou vvislou osou, která by měla procházet středem obrazu, a podél této osy by měly být umístěny vyváženě prvky, s kterými se pracuje (Hurych et al., 2011).

Takzvané skryté rovnováhy, lze docílit počtem prvků, jejich opakovaností, nadřazeností, podřazeností, barvou a velikostí či charakterem materiálu. Neméně důležitá je vzdálenost od pozorovatele. Pro tvorbu kompozice je asymetrický způsob náročnější než symetrický, jelikož je zde zapotřebí větší míra důvtipu a nutné zamyšlení k tomu, aby výsledný efekt působil vyváženě a ne naopak jako zmatek a neklid (Horký, 1984).

3.3.2.2 Prostorové uspořádání výsadby zeleně na náměstích

Solitéry jsou dřeviny, které rostou samostatně nebo tak lze označit až 3 jedince, kteří rostou v těsné blízkosti u sebe. Solitéry jsou zajímavé většinou některou ze svých vlastností pro určený prostor, například barvou, tvarem či druhem. Pro výsadbu solitérů je důležité volit životné dřeviny. Solitéry se mohou využívat k oživení větších ploch trávníků nebo na ohraničení pruhledů či k zajištění stínu u míst určených k odpočinku (Hurych et al., 2011).

Skupiny se používají jako nejčastější výsadba zeleně. Jedná se o skupiny různého množství jedinců, které se dají dělit z různých hledisek. Například je lze dělit z hlediska hustoty výsadby na zapojené, volné či rozvolněné, otevřené a na tak zvanou zahuštěnou výsadbu, která je však běžnější při výsadbách na sídlištích. Při zahuštěné výsadbě dojde během 2-3 let k vytvoření souvislého hustého porostu, který lze označit za téměř

bezúdržbový. Skupinově zapojené dřeviny se relativně rychle po výsadbě navzájem dotýkají a tím působí jako jeden celek. U otevřených skupin jsou výsadby realizované tak, aby byly průhledné i později po výsadbě (Hurych et al., 2011).

Za **stromořadí** lze označit stromy, které jsou uspořádány tak, že jsou vysázeny v rovnoměrných vzdálenostech od sebe a mohou tvořit několik souběžných řad. Stromořadí se uplatňuje nejčastěji jako výsadba podél silnic, ulic, hřišť a právě kolem náměstí. Výběr vhodných dřevin pro stromořadí není snadný, jelikož jsou dřeviny omezovány prostorem a musí být vhodně zvolené do daných stanovištních podmínek. Důležité je, vzít v úvahu zastavění prostoru, kde má být výsadba realizována, rozměry prostoru a orientace na světové strany. Dalšími důležitými faktory pro volbu vhodných stromů do výsadby jsou povrchové úpravy chodníků a nadzemních zařízení. Vhodné stromy by neměly být překlenné, neměly by mít větve křehké struktury, povrchové kořeny a například příliš rozměrné plody (Novotný, 1958).

Živé ploty a stěny jsou realizovány výsadbou dřevin do řady takovým způsobem, aby vytvořily celistvou plochu. Jejich účelovost je výhodná zejména při potřebě rozdělení či ohraničení určitého prostoru. Rovněž plní velmi dobře protiprachovou funkci. Z hlediska údržby lze živé ploty nechat volně růst či je lze tvarovat řezáním a stříháním. Nízké plůtky jsou vhodné pro tvorbu ohraničení prostorů se zelení. Vyžadují však stálou a finančně náročnější údržbu (Hurych et al., 2011).

3.3.2.3 Světlo a stín v kompozici zeleně náměstí

Světlo a stín hrají v sadovnické kompozici velmi důležitou roli. Nezastavěná volná plocha, trávník, vodní hladina a obloha jsou prvky nejsvětlejší. Tmavšími prvky jsou stromy. Zde je důležité, zda se jedná o jehličnany či listnaté dřeviny, jaká je jejich velikost, hustota a barva. Tyto vlastnosti ovlivňují velikost a sílu vznikajících stínů. Tak jako při tvorbě jiné formy městské zeleně, je i u tvorby zeleně na náměstích nezbytné myslet právě na poskytnutí dostatečného stínu pro obyvatele. Zejména v letních měsících, kdy teploty

dosahují maxima a lidé si potřebují odpočinout ve stínu, jsou tyto stromové výsadby důležité.

Světlo a stín také dokážou zvýraznit prostorovou modelaci a umožňují tak vnímat lépe trojrozměrnost prvků. Vhodným umístěním nepravidelných skupin stromů či jednotlivých solitérů v trávníku, nebo vhodně zvoleným poměrem dřevin různých barev a hustoty koruny lze dosáhnout velmi působivého a správného rozložení světla a stínů (Hurych et al., 2011).

3.3.2.4 Kompoziční prvky zeleně na náměstích

Zeleň lze tvořit prvky živými a neživými. Mezi živé prvky se řadí veškerá vegetace (dřeviny, byliny, trávníky), zároveň sem patří i živočichové, s kterými je nutno při tvorbě zeleně rovněž počítat. Z neživých prvků, neboli z prvků abiotických, lze při plánování koncepce použít například ozdobné kamenné prvky, vodu, cesty, odpočívadla, umělecké doplňky, funkční vybavení (Hurych et al., 2011).

Z prvků živých jsou nejdůležitější pro tvorbu kompozice dřeviny a trávníky. Z dřevin se používají buď opadavé či stálezelené stromy, keře i popínavé rostliny. Mezi stálezelené dřeviny se řadí většina jehličnanů, na které nemá velký vliv změna ročních období. Velké množství jehličnatých druhů má pravidelnou stavbu koruny, která bývá hustá a má tmavší barvu. Proto se používají v kompozici tam, kde je zapotřebí použít vážný a důstojný dojem. Díky tomu, že jsou stálezelené, jsou v zimním období takřka jedinou složkou přírody, která působí oživujícím účinkem a to nejen svou barvou, ale i příjemnou vůní pryskyřice. Nejlépe působí jehličnany, které mají větvnatost hustou až k zemi, například některé druhy smrku či zeravu.

Zároveň je důležité neopomínat pozitivní protiprachovou funkci jehličnanů v zimních obdobích, kdy bývají jedinými přírodními záchytnými objekty prachových částic, což je v městských centrech velmi žádoucí. Pro tyto účely je ovšem nutné vybírat do koncepce takové druhy jehličnanů, které jsou odolné vůči znečištění ovzduší, jehož hodnota je

v městských centrech vyšší. Mezi odolnější jehličnany lze řadit například smrk pichlavý, tis červený, jalovce, zeravy a cypřišky (Horký, 1984).

V sadovnických úpravách náměstí se používá méně jehličnatých stromů než stromů listnatých a to zejména pro lepší dynamičnost a barevnou pestrost listnatých stromů, která působí na obyvatele pozitivním relaxačním dojmem. Listnatých druhů, které je možno při řešení zeleně na náměstích využít, je celá řada. Důležitým faktorem při výběru je vhodnost daného druhu v daných přírodních podmínkách, estetický záměr a zejména pěstitelské požadavky druhu (Hurych et al., 2011).

3.3.2.5 Negativní vlivy zeleně na náměstích

Přestože městská zeleň má mnoho pozitivních funkcí, je třeba zmínit také některé z možných negativních faktorů.

Znečištění veřejných ploch

Při plánování výsadby na náměstích je důležité neopomenout možné znečišťující vlivy na městské plochy v těsné blízkosti stromů. Příkladem může být opad plodů lísky (*Corylus*), jírovce maďalu (*Aesculus hippocastanus*), nebo znečištění medovicí lípy (*Tilia*) či dužnatými plody morušovníků (*Morus*), jeřabin (*Sorbus*) apod. (Kolařík et al., 2010).

Poškození staveb

Dřeviny mohou mít na stavby špatný vliv zejména ve spodní části stavebních objektů, kde se může projevit například posun způsobený růstem kořenového systému. Pro minimalizaci takto vznikajících poškození na stavbách je důležité při výsadbě stromů dodržovat základní principy. Je důležité, aby výsadba stromů proběhla ve vzdálenosti minimálně dvou až tří výšek vzrostlého stromu od objektu. Zároveň je podstatné, aby v budoucnu vzrostlé stromy nezamezovaly přístupu světla do místností objektu.

Dalšími druhy poškození může být například zvrásnění veřejných komunikací kořeny či poškození kabelů a jiných inženýrských sítí (Kupilík, 1986).

Pylové alergie způsobené pyly vysazených stromů

Vyšší výskyt alergií je zaznamenán u obyvatel žijících ve městech než u obyvatel venkovských obcí. Nejpravděpodobnější příčinou mohou být faktory, jako je očkování populace, nadměra užívání antibiotik či potravinových stabilizátorů. Dochází pak k celkovému oslabení imunitního systému, který tak může reagovat přecitlivěle na běžné složky životního prostředí. Situace ve městech je pak ještě horší z hlediska znečištěného prostředí, protože chemické látky obsažené v ovzduší dráždí a poškozují sliznice dýchacího ústrojí a zapříčiňují změnu jejich reaktivity (Jenerowitz et al., 2012).

K rostlinám, které jsou považovány za výrazně alergenní, lze řadit velké množství druhů dřevin rostoucích v městském prostředí. Hlavními z nich jsou jarní větroprašné druhy, jako například lísky, břízy, buky. Obecně lze říci, že více alergenní je pyl listnatých dřevin než pyl dřevin jehličnatých. Pokud lze uvést hlavní alergenní rody a druhy, pak musí být zmíněna u nás rostoucí bříza, bez černý, akát, hlošina úzkolistá či javor jasanolistý (Šerá, 2014).

Provozní bezpečnost stromu

Stromy představují do jisté míry riziko pro bezpečnost obyvatel. Stromy se stávají méně bezpečnými pro své okolí zejména v důsledku extrémních přírodních vlivů, jakými může být například velká sněhová zátěž, prudký silný vítr a další. Vlivem těchto nepříznivých faktorů může dojít k zátěži nosných prvků stromu, které mohou být oslabeny určitým poškozením jako například nákazou dřevními houbami nebo nevyhovujícím habitem stromu a bezpečnost stromu je tím velmi rychle snížena.

Hodnocení bezpečnosti dřevin lze posuzovat na základě dvou základních parametrů:

1. odolnost proti zlomu, která zahrnuje odlomení silných větví, rozlomení kosterního větvení či selhání kmene
2. odolnost proti zlomu zahrnující riziko vyvrácení stromu

Odolnost proti zlomu se hodnotí zejména vizuálním posouzením. Při těchto vizuálních metodách se zaměřuje na posouzení hlavně oblastí větví a kosterního větvení. Selhání kmenové oblasti je velmi výjimečné, tedy posuzuje se pouze okrajově. Případy selhání v oblasti kmene jsou spíše výjimečné.

Odolnost proti vyvrácení je podstatně komplikovanější problematikou, jelikož lze jen velmi těžko zhodnotit využitím vizuálních metod. Aby mohlo být hodnocení realizováno s maximální spolehlivostí, je třeba využít přístrojových testů. Bez pomoci přístrojové techniky je možno zhodnotit pouze některé defekty, které ovšem nemusí být pro vyhodnocení rizika úplně dostačující (Kolařík et al., 2010).

4. Charakteristika zkoumaného zájmového území

4.1 Město Dobříš

Obr. č. 2 – Znak města Dobříše

(Dostupné z <<http://www.mestodobris.cz/>>)

Město Dobříš je téměř devítitisícové město ležící čtyřicet kilometrů jihozápadně od Prahy. Podle českého statistického úřadu činil počet obyvatel Dobříše k 1.1.2015 přesně 8 878 obyvatel.

Starostou města Dobříše je Mgr. Stanislav Vacek, ve vedoucích pozicích města je 12 zaměstnanců, počet úředníků je 80. Mezi vedoucími zaměstnanci je starosta a dva místostarostové, tajemnice úřadu a vedoucí jednotlivých odborů. Dobříš je obcí s rozšířenou působností a je tedy hlavním centrem pro své okolí. Z hlediska průmyslu je v Dobříši nejrozšířenějším průmyslem strojírenský, dřevozpracující a kožedělný.

4.1.1 Geografické a přírodní podmínky

Město Dobříš se nachází ve Středočeském kraji v podhůří geomorfologického celku Brdy. Reliéf krajiny lze hodnotit jako zvlněný až hornatý. Okolní krajina je tvořena převážně smíšenými lesy s výjimkou jižní části města, kde převažují louky a zemědělské plochy.

Klimatické podmínky jsou ovlivněny tokem řeky Vltavy z východní strany a lesnatým pohořím Brdy z jižní a západní strany. Podnebí odpovídá klimatickému mírnému pásu.

Katastrálně leží město Dobříš v okrese Příbram s výměrou 53,41 km². Město Dobříš je tvořeno dvěma částmi obce, a to Dobříší a osadou Trnová.

Přesné údaje zeměpisné polohy města:

zeměpisná šířka: 49°47′

zeměpisná délka: 14°10′

nadmořská výška: 371 m. n. m.

(Město Dobříš, 2014).

4.1.2 Historie města

Původně se Dobříš, jakožto malá osada, nacházela na důležité obchodní tepně, na takzvané Zlaté solné stezce, která začínala v Praze a vedla až do Bavor. Podle pověsti nese Dobříš své jméno podle vladyky Dobřicha, který tuto osadu na Zlaté stezce založil (Olič et al., 1998).

Z roku 1252 je dochována první písemná zmínka o Dobříši. V těchto letech zde žil král Václav I., který sepsal čtyři listiny královských svobod Plaskému klášteru. Tyto listiny byly uloženy ve Vídni, a místo je v nich nazýváno villa Dobres. Villa v té době znamenalo dvorec nebo také opevněné místo (Průša, 2008).

Během 14. století jezdila na Dobříš řada českých králů, včetně Karla IV., za lovem divoké zvěře. V roce 1340, tedy ještě před stavbou Karlštejna, nechal Karel IV. z loveckého hrádku udělat pevný hrad s názvem Vargač.

V období husitských válek, v roce 1421, byl hrad napaden sedmi tisíci husity s dvěma sty padesáti vozy a hrad i s vískou vypálili. Po této události se Dobříš dávala dlouhé roky zpět do kondice. Až když vzala královská česká komora Dobříš opět pod svoji správu, v roce 1569, lze hovořit o tom, že Dobříš byla opět plně funkční vsí. V roce 1569 také Dobříš získala od krále Maxmiliána II. městská práva.

Roku 1630 došlo k prodeji dobříšského panství Brunovi Filipovi z Mannsfeldu, který byl nejvyšším lovčím a sokolníkem v Českém království. Panství mu musel prodat Ferdinand II., jelikož během třicetileté války měl vysoké výdaje a musel tak prodat některé ze svých statků.

Roku 1775 se spojili rody a erby knížat z Mannsfeldu a Colloredo. S tímto novým rodem je pak spojena historie Dobříšska v podstatě až do dneška.

Ve městě docházelo kromě zemědělství i k rozvoji průmyslu hutního, pivovarského, lihovarského či dřevařského. Na Dobříši probíhala také výroba javorového cukru, o pár let později pak rafinerie cukrové třtiny. Průmysl, který Dobříš v následujících letech proslavil nejvíce, tedy výroba rukavic, byl zahájen roku 1865.

Majetek rodu Colloredo-Mannsfeldů byl i po reformě za první republiky nejvýznamnějším ekonomickým subjektem Dobříšska. V období mezi oběma světovými válkami bylo město tvořeno 735 domy a 3 893 obyvateli.

Smutné období 2. světové války se dotklo i přímo Dobříše. Dobříšský zámek v té době obsadil protektor Daluge, který dal popravit velmi oblíbeného a chrabrého starostu Aloise Scharta s celou jeho rodinou, protože neuposlechl nařízení na přejmenování ulic podle německých státníků a dalších předpisů. V tomto období byli také z města a okolních obcí odvezeni všichni židovští občané do Terezína, a poté přepraveni na místo, kde byla většina z nich popravena.

Po skončení 2. světové války, roku 1948, byla výroba rukavic rozvíjena v nově vybudované továrně na Dobříši. Během let šedesátých až devadesátých se v Dobříši postavila nová škola, gymnázium a došlo k rozvoji kulturního i sportovního vyžití obce (Olič et al., 1998).

4.1.3 Historie Mírového náměstí

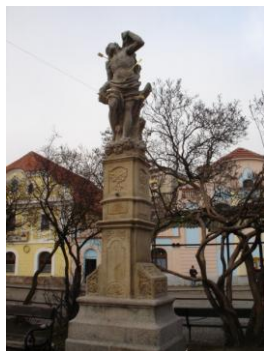
Když byla Dobříš v roce 1421 vypálena husity, již se neobnovila podhradní středová část, ale centrem nového osídlení se tak stalo dnešní Mírové náměstí, které je hlavním náměstím v Dobříši dodnes.

V roce 1661 byla postavena na náměstí první dřevěná dvoupodlažní radnice s ochozem v patře. U radnice byl situován malý rybník, na místo něhož měl být v roce 1795 postaven kostel. K tomu ovšem nedošlo, poněvadž podle některých zvěstí by se neměly kde kachny a husy plavit. Pravda je však pravděpodobně taková, že rybník byl zachován zejména z toho důvodu, že plnil funkci požární nádrže.

S rokem 1675, kdy byla císařem Leopoldem potvrzena městská práva, se mohly na náměstí konat čtyři výroční trhy.

Roku 1714 byla na náměstí umístěna socha svatého Šebestiána, která připomíná epidemii moru, kdy během roku 1713 zemřelo na toto onemocnění 150 obyvatel Dobříše. Tato socha sv. Šebestiána je nejstarší sochou na Dobříši a je umístěna uprostřed dnešní alejky na náměstí.

Obr. č. 3 – Socha sv. Šebestiána

(Dostupné z <<http://www.pamatkystrednitokvltavy.cz/cze/oblasti.html/brdy-vltava/dobris>>)

V roce 1821 došlo k demolici staré zchátralé dřevěné radnice a na jejím místě byla postavena nová zděná radnice, která v této téměř shodné podobě stojí na náměstí dodnes (Olič et al., 1998).

Obr. č. 4 – Radnice na náměstí v roce 1908 (Prášil, 2012).

Obr. č. 5- Radnice na náměstí v roce 2013

(Dostupné z <<http://www.reality-pribramsko.cz/dobris/>>)

Tvar náměstí je zachován téměř beze změn už několik století. Původně byl tvar náměstí utvářen potokem z rybníku Bzdinka, který protékal přímo středem náměstí. Podél tohoto potoka také vedla zmiňovaná Zlatá stezka. Na konci 19. století byl potok sveden pod povrch a tím došlo ke vzniku velké plochy, která byla předělena středovým chodníkem s alejí akátů. Tento chodník je dnes nazýván Alejka.

K výsadbě stromů kolem celého náměstí došlo, za účelem snížení prašnosti, během takzvaných dobříšských stromkových slavností. Poté byla v roce 1936 vozovka na náměstí vydlážděna a i tím bylo přispěno ke snížení prašnosti.

Ve středu náměstí, v blízkosti sochy sv. Šebestiána se v období 1. republiky nacházela benzinová stanice s pěti čerpadly. Po 2. světové válce byla zredukována na stanici pouze se dvěma čerpadly a v této podobě fungovala do roku 1974, kdy byla zdemolována a nová čerpací stanice byla postavena mimo náměstí v ulici Příbramská.

Obr. č. 6 – Benzinová stanice CAROIL na náměstí před radnicí v r. 1938 (Prášil, 2012).

K velkým změnám došlo na náměstí během socialistického režimu, kdy došlo k odstraňování některých domů z původní městské zástavby. Zdemolován byl hotel Na Knížecí, Kopáčkův statek a dva původní domy, na jejichž místě byl postaven obchodní dům Černá labuť. Zdemolováno bylo rovněž několik původních domů na východní části náměstí kvůli zamýšlené výstavbě nového kulturního domu. K výstavbě však nikdy nedošlo, a tak byly domy zdemolovány zcela zbytečně. Původních staveb se tak na náměstí zachovalo jen malé množství.

Obr. č. 7 – Obchodní dům Černá labuť z roku 1987

(Dostupné z <<http://prostor-ad.cz/pruvodce/okolobrd/dobris/img/dum10.jpg>>)

Název Mírového náměstí byl v historii několikrát změněn. Prvním názvem bylo Riegrovo náměstí. Toto jméno dostalo náměstí v roce 1903 po čestném občanovi a politikovi Františku Riegerovi. K 10. výročí vítězství nad fašismem bylo roku 1955 přejmenováno na náměstí Stalingradské. V roce 1965 dostalo náměstí své současné jméno, tedy název Mírové náměstí (Informační Centrum Dobříš, 2013).

4.1.4 Management městské zeleně v Dobříši

V současné době má správu městské zeleně na starosti Bc. Klára Loudová, referentka majtkové správy a společné státní správy a samosprávy. Do její agendy spadá veřejná zeleň, veřejné osvětlení a veřejné komunikace.

Konkrétní body náplně práce, kterou je povinen vykonávat správce veřejné zeleně města:

- spravování a udržování veřejné zeleně města
- administrativa a další pomocné úkony v oblasti údržby veřejné zeleně města, sem spadá i údržba zeleně na veřejných pohřebištích
- realizace zadávacích nebo poptávkových řízení ve smyslu zákona o veřejných zakázkách na výběr dodavatele
- zajištění uzavírání smluv popřípadě dodatků ke smlouvám s danými dodavateli

- příprava plánů s týdenní frekvencí udržovacích prací, součinnost při plánování časového harmonogramu prací pro daný kalendářní rok
- hodnocení a kontrola kvality a odborného provedení odvedené práce
- kontrola fakturací vzhledem k uzavřeným smlouvám či objednávkám za odvedené práce a porovnání se skutečně provedenými pracemi
- pravidelné zjišťování stavu zeleně v lokalitě
- příprava a kontrola rozpočtu na údržbu zeleně
- vyjádření názoru k plánovaným soutěžím či akcím týkajících se veřejné zeleně města
- pravidelná inventura stavu veřejné zeleně
- vydávání rozhodnutí a stanovisek k podaným žádostem o případné kácení stromů či jiných dřevin
- kontrola realizace náhradních výsadeb
- řešení vzniklých přestupků v oblasti veřejné zeleně

V roce 2010 byla zřízena komise pro veřejná prostranství. Komisi tvoří zástupci města z odboru životního prostředí, správy majetku, zahradních architektů a zapojených občanů. Cílem je navrhnout nejvhodnější způsob údržby městské zeleně pro její zkvalitnění, určit lokality, na kterých je nezbytné zintenzivnit péči o zeleň a navrhnout řešení vhodných výsadeb (Město Dobříš, 2015).

Město Dobříš aktuálně využívá pro běžnou údržbu městské zeleně firmu DOKAS Dobříš s.r.o., která má na starosti zejména sekání trávníků, řez keřů a případné modelace terénu. Firma byla vybrána městem v rámci výběrového řízení a vykonává tak svou činnost v oblasti údržby zeleně, čištění komunikací a svozu odpadů na základě smlouvy uzavřené s městem Dobříš na dobu neurčitou.

Další firmou, kterou město Dobříš využívá v oblasti péče o veřejnou zeleň je firma Arbosana - Jaromír Láník. Město firmu využívá zejména v oblasti arboristiky. Firma zajišťuje veškeré práce od výsadby nových stromů po péči o stromy v pokročilém věku. Dále zajišťuje případné kácení stromů. Firma se specializuje na péči o stromořadí a památné stromy.

Dobříš také využívá od roku 2013 i pracovníky v programu veřejně prospěšných prací. Tito pracovníci zajišťují údržbu zeleně zejména v rámci méně kvalifikačně náročných prací, jako je například odplevelování záhonů či údržba zeleně na hřbitovech a v urnovém háji (Melša, 2016).

5. Vlastní práce

V rámci vlastní práce je proveden monitoring a vyhodnocení revitalizace zeleně Mírového náměstí, která proběhla roku 2012, zjištění přínosu jednotlivých aplikovaných úprav a navržení dalších možných řešení pro efektivní funkční a estetický výsledek revitalizace.

5.1 Projekt revitalizace Mírového náměstí v Dobříši

Hlavní myšlenkou vzniku projektu bylo vytvoření příjemného náměstí tak, aby byl zachován jeho původní charakter, ale zároveň došlo k celkovému oživení a zatraktivnění městského centra. Vzhledem k tomu, že Mírové náměstí je průjezdním bodem regionu, bylo důležité pozdvihnout některé funkce náměstí, aby bylo dostatečně atraktivní nejen pro občany Dobříše, ale i pro projíždějící návštěvníky.

Vizi projektu byl rovněž částečný návrat k původní historické funkci dobříšského náměstí, které sloužilo zejména jako místo pro setkávání obyvatel, zatímco dnes je potenciál náměstí využit především jako dopravní tepna, a to zejména z toho důvodu, že podstatnou část náměstí tvoří autobusové nádraží.

5.1.1 Urbanisticko-architektonická soutěž o návrh řešení mírového náměstí a souvisejícího území

Město Dobříš vyhlásilo dvoukolovou urbanisticko-architektonickou soutěž o návrh řešení mírového náměstí a souvisejícího území dne 28. Června 2007 prostřednictvím Informačního systému o zadávání veřejných zakázek (<http://www.isvzus.cz>), MF DNES, webových stránek města Dobříše (www.mestodobris.cz) a České komory architektů (<http://www.cka.cz>). Celá soutěž byla realizována ve spolupráci s Českou komorou architektů. V odborné porotě byli zastoupeni profesionálové ve svých oborech: Ing. arch. Josef Pleskot (předseda poroty), Ing. arch. Ladislav Lábus, Ing. arch. Ján Štempel, JUDr.

PhDr. Jiří Plos; Dalšími členy byli: Mgr. Jaroslav Melša (starosta města Dobříše), Mgr. Stanislav Vacek (místostarosta), Pavel Krejčírek (správce zámku v Dobříši).

Soutěž byla vyhlášena v prvním kole jako ideová, ve druhém jako projektová. Obsahem prvního kola soutěže bylo urbanistické, architektonické a prostorové funkční řešení. První kolo soutěže bylo anonymní a umožňovalo účast nejen renomovaných architektů, nýbrž také studentů či architektů bez příslušné autorizace, a to pokud byli schopni zajistit si pro případ postupu kvalifikované zastoupení. Tím si Dobříš zajistila větší šance na vytvoření kvalitních a různorodých návrhů. První kolo bylo ukončeno 5.10.2007 a následně porota vybrala 3 návrhy, které postoupily do druhého kola. Účastníkům soutěže, kteří postoupili do 2. kola soutěže a jejichž návrh byl porotou ve 2. kole soutěže přijat k řádnému posuzování, náležela dle soutěžních podmínek jednotná odměna ve výši 70.000 Kč. Odměněny byly i všechny ostatní soutěžní týmy, protože věnovaly řešení urbánních problémů města značné úsilí. Za podmínek stanovených §10 odst. 7 až 8 a v §12 odst. 2 soutěžního řádu ČKA porota navrhla odměnu ve výši 20.000 Kč pro návrhy, které nepostoupily do 2. kola soutěže. Odměny ve 2. kole soutěže byly nastaveny takto: 1. místo: 150.000 Kč, 2. místo: 100.000 Kč a 3. místo: 60.000 Kč.

Ve druhém kole se jednalo o dopracování soutěžních návrhů do podrobnějšího urbanistického, architektonického a technického řešení. Účastníci, jejichž návrhy postoupily, byli vyzváni k účasti ve 2. kole a obdrželi zpřesněné podmínky. Mezi oběma koly nebyly žádné soutěžní návrhy zveřejněny. Zasedání soutěžní poroty ve 2. kole soutěže se konalo 14. prosince 2007. Po vyhodnocení návrhů řádně odevzdaných ve 2. kole a po stanovení předběžného pořadí těchto návrhů soutěžní porotou byli autoři vyzváni k osobnímu představení návrhu a zodpovězení dotazů týkajících se navrhovaných řešení.

Tato prezentace předcházela konečnému vyhlášení výsledků soutěže a byli k ní přizváni členové stavební komise, zástupci Stavebního úřadu a členové Zastupitelstva města. Každý tým měl cca 45 minut na představení svého návrhu a diskuzi. Při osobním představení návrhů architektky přítomní vznášeli na vyzvání předsedy poroty dotazy a vstupovali do diskuze se soutěžícími. Nepodíleli se však na vyhodnocování návrhů. Poté, co byly

prezentace dokončeny, se soutěžní porota sešla, aby tajným hlasováním stanovila pořadí návrhů a vyhlásila tak konečné výsledky soutěže.

Vítězem soutěže se rozhodnutím poroty stal tým FAM ARCHITEKTI, s.r.o. (Ing. arch. MgA. Jan Horký, Ing. arch. MgA. Pavel Nasadil, Ing. arch. Tomáš Straka), 2. místo obsadila skupina mladých studentů Alarchitects (Jakub Filip Novák, David Maštálka, Lenka Křemenová) a 3. místo zaujal návrh MgA. Bronislava Stratila a Ing. arch. Olgy Tausingerové (Mazochová, 2007).

5.1.2 Financování projektu

U původního projektu celkové revitalizace náměstí došlo k problémům ze strany finanční podpory, a proto rada města v červnu 2010 nedoporučila podat žádost o dotaci v původním rozsahu projektu. Důvodem byla změna dotačních podmínek ROP Střední Čechy. Původní výše spolufinancování byla ve výši 7,5 % celkových uznatelných výdajů. Po změně bylo nutné počítat se spoluúčastí ve výši 20 %. Celou situaci ještě zhoršil fakt, že téměř celá technická infrastruktura spadala do oblasti nezpůsobitelných výdajů, a tím by se ještě zvýšila spoluúčást města Dobříše. Celkové výdaje projektu činili 23 307 823,41 Kč, výše dotace činila 13 944 551,63 Kč, celkové spolufinancování projektu by pak činilo 9 363 271,78 Kč, což by představovalo cca 40 % celkových nákladů. Zastupitelstvo města neschválilo spolufinancování projektu „Řešení Mírového náměstí a souvisejícího území“ (Budková, 2010).

Na základě tohoto rozhodnutí bylo přistoupeno k rozdělení projektu na více etap. Jako první etapa byl schválen projekt řešící západní část náměstí. Jde o úsek nacházející se mezi kulturním domem a budovou České spořitelny, jehož součástí je i křižovatka s ulicí Příbramská. Na tuto část projektu s upraveným novým názvem „Řešení Mírového náměstí a souvisejícího území v Dobříši – etapa komunikace v západní části“ byla podána žádost o dotace Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tuto dotaci z Regionálního operačního programu NUTS II Střední Čechy město Dobříš získalo v lednu roku 2012. Výše smluvní

dotace činila 3 435 266 Kč. Smlouva o dotaci byla uzavřena mezi stranou města Dobříše a stranou Regionální rady regionu soudržnosti Střední Čechy.

Celkové náklady na projekt nakonec dosáhly výše 8 820 950 Kč, z toho tedy dotace z ROP NUTS II Střední Čechy byla ve výši 3 435 266 Kč a zbývajících 5 385 684 Kč bylo financováno z rozpočtu města (Samcová, 2014).

5.1.3 Stav zeleně v řešeném území před započítáním revitalizace

Řešené území zahrnuje západní cíp Mírového náměstí, kam zasahovaly výsadby dřevin různého charakteru. Končil zde chodník s dvouřadou alejí akátů, lemovanou travnatým pásem s živým plotem, skupinou keřů a náletovým javorem. Před vstupem do spořitelny rostlo šest líp, které kromě jedné byly opakovaně zmlazovány nešetrným řezem. Plocha parkoviště byla od komunikace oddělena celoplošnou výsadbou keřů (skalníky, jalovce). Dále pokračovala na zeleném páse výsadba jehličnanů (smrky, borovice). Na druhé straně před kulturním domem rostl živý plot z dříví.

Zdravotní stav, estetická hodnota a kvalita dřevin nebyla příliš uspokojivá. Většina listnatých stromů postrádala pravidelnou a odbornou údržbu, koruny vykazovaly různý stupeň prosychání s množstvím odumřelých větví a pahýlů, mnohé byly deformované a chyběl u nich hlavní terminální výhon prodlužující kmen. Některé stromy byly již ve fázi stagnace růstu a postupného odumírání, což se projevovalo usycháním větví a poškozením kmene s rozkladem dřevní hmoty (trouchnivění, dřevokazný hmyz, houbové choroby). Silně narušený zdravotní stav měly především lípy, které byly opakovaně seřezávané tzv. „na hlavu“. Následkem byl vznik dutin v kosterních větvích, odumírání části korun a poškození kmene. Nešetrnými zásahy s radikálním odstraňováním koruny docházelo k neustálému oslabování těchto stromů.

Nejcennějším stromem byl dominantní exemplář lípy na rohu u České spořitelny, který zůstal zachován, byl však u něho proveden odborný zdravotní řez. Dobrou zdravotní kondici vykazovaly i některé jehličnaté stromy.

5.1.4 Vegetační úpravy aplikované v řešeném území v rámci revitalizace

Na základě analýzy a dendrologického posudku dřevin bylo nutné nahradit v rámci rekonstrukce komunikace náměstí zdravotně narušené dřeviny novými kvalitními výpěstky s dlouhodobou perspektivou jejich růstu. Bylo bráno na zřetel, že nové stromy nebudou hned velké, ale při správné údržbě a odborné péči mohou již během několika let vytvořit výrazné prostorové vegetační prvky. Obnova tedy proběhla s dlouhodobou perspektivou pro příští generace nikoliv pro okamžitý efekt.

Před Českou spořitelnou byly poškozené lípy nahrazeny méně vzrůstným druhem svítemlem latnatým (*Koelreuteria paniculata*), který jako jeden z mála druhů kvete v letním období.

Zúžením vjezdu na náměstí z ulice Pražská došlo k prodloužení chodníku za akátovou alejí. Prostor pro pěší zónu tak získal novou podobu. Rozšířená zpevněná plocha byla doplněna výsadbou solitérního stromu jerlínu japonského (*Sophora japonica*), který časem vytvoří se stávající vzrostlou lípou výrazné souostroví, které bude působit jako pomyslná esteticky vyvážená brána u vstupu na náměstí. U zmiňované vzrostlé lípy byl realizován zdravotní řez z důvodu prosychání koruny. Další původní zeleň v tomto místě zasahující do řešeného území zůstala zachována v současné podobě. Travnatá plocha byla rozšířena do nově upraveného tvaru.

Na severní straně řešeného území byla založena nová liniová výsadba hlohu obecného (*Crataegus laevigata*) s menšími korunami. Hlohy byly zvoleny z toho důvodu, neboť stejné druhové zastoupení se nachází na druhé straně Mírového náměstí před Komerční bankou.

Pás zeleně v prostoru před kulturním domem byl zarostlý neupravenými keři dřívíálu Juliin (*Berberis julianae*). Byl proveden zmlazující řez těchto keřů a následně zapěstován jako pravidelně stříhaný živý plot o výšce 130 cm. Na ploše před přístavbou byly keře odstraněny a nahrazeny výsadbou tří stromů s úzkou sloupovitou korunou- habrem obecným sloupovým (*Carpinus betulus* „Frans Fontaine“). Tyto habry byly podsazeny půdokryvnými dřevinami zimolezem kloboukatým (*Lonicera pileata*).

5.1.4.1 Sortimentální skladba dřevin v projektu

Sortiment nově aplikovaných dřevin v projektu byl navržen s ohledem na stanovištní podmínky v dané lokalitě se záměrem dlouhodobé perspektivy alejových stromů. Druhy byly zvoleny s ohledem na odolnost v širší struktuře kategorií dlouhověkosti.

Tabulka č. 1 - Přehled sortimentu stromů vysázených během revitalizace

Sophora japonica	jerlín japonský	1 ks
Koelreuteria paniculata	svitel latnatý	5 ks
Crataegus laevigata `Paul`s Scarlet`	hloh obecný	8 ks
Carpinus betulus `Frans Fontaine`	habr obecný sloupovitý	3 ks

Tabulka č. 2 – Přehled aplikované keřové podsadby

Lonicera pileata	zimolez kloboukatý	125 ks

Tabulka č. 3 - Přehled odstraněných dřevin

STROMY			
český název	latinský název	počet	důvod odstranění
Smrk pichlavý	<i>Picea pungens</i>	2	Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových
Borovice lesní	<i>Pinus sylvestris</i>	1	Dřevina odstraněna z důvodů prostorových
Borovice černá	<i>Pinus nigra</i>	2	Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových
Lípa velkolistá	<i>Tilia platyphyllos</i>	5	Dřeviny odstraněny z důvodů vážného narušení přirozeného habitu nevhodným řezem
SOLITERNÍ KEŘE			
Jalovec chvojka	<i>Juniperus sabina</i>	2	Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových
ŽIVÉ PLOTY			
Dřišťál obecný	<i>Berberis vulgaris</i>	2	Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových
Javor klen	<i>Acer pseudoplatanus</i>	1	Dřevina odstraněna z důvodů prostorových
PLOCHY KEŘŮ			
skalník	<i>Cotoneaster</i>		Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových
dřišťál obecný	<i>Berberis vulgaris</i>		Dřeviny odstraněny z důvodů prostorových

Tabulka č. 4 - Přehled zachovaných dřevin

STROMY			
český název	latinský název	počet	údržbové opatření
Trnovník bílý	Robinia pseudoacacia „Umbraculifera“	4	bez opatření
Javor mléč	Acer platanoides	1	bez opatření
Lípa velkolistá	Tilia platyphyllos	1	zdravotní řez
SOLITERNÍ KEŘE			
Zlatice prostřední	Forsythia intermedia	2	bez opatření
ŽIVÉ PLOTY			
Ptačí zob obecný	Ligustrum vulgare	10	bez opatření
Bez černý	Sambucus nigra	Porosty v živém plotu	bez opatření
Líška obecná	Corylus avellana		bez opatření
Jasan ztepilý	Fraxinus excelsior		bez opatření
Růže šípková	Rosa canina		bez opatření
Zimolez tatrský	Lonicera tatarica		bez opatření
Javor klen	Acer pseudoplatanus		bez opatření
PLOCHY KEŘŮ			
dřišťál obecný	Berberis vulgaris		bez opatření

5.1.4.2 Založení trávníku

Na prodlouženém zeleném pásu podél akátové aleje byl založen trávník osetím. Povrch navezené ornice byl pokryt 5 cm vrstvou zahradnického substrátu. Navezená zemina byla přiměřeně hutněna tak, aby následně nedošlo k poklesu povrchu půdy a z plochy netrčely obrubníky (Vízková, 2012).

5.1.5 Městský mobiliář

Řešené území bylo vybaveno městským mobiliářem. Byly zde umístěny dva typy laviček. Dvojitá lavička s opěradlem a područkami o délce 3,6 m a 3 lavičky s opěradlem a područkami o délce 1,8 m.

Dvojitá lavička byla umístěna vpravo od vchodu do kulturního domu rovnoběžně s hranou chodníku. Lavička má ocelovou konstrukci se sedákem a opěradlem z masivního dřeva. Sedák je tvořen 6 deskami obdélníkového průřezu a opěradlo 2 deskami. Druhý typ laviček o délce 1,8 m byl umístěn v počtu tří kusů před Českou spořitelnu rovnoběžně s osou stromové aleje. Lavičky mají rovněž ocelovou konstrukci se sedákem a opěradlem z masívu. Sedák má 3 desky obdélníkového průřezu a opěradlo 1 desku obdélníkového průřezu.

Dále byly nově umístěny čtyři celoocelové odpadkové koše o objemu 50 litrů. Jeden kus před kulturní dům, jeden kus před domem s číslem popisným 70, jeden kus před Českou spořitelnu a jeden kus mezi krajními stromy původní alejky.

Na přání města bylo také umístěno šest ocelových stojanů na kola. Před budovou kulturního domu byl umístěn jeden kus, tři kusy byly umístěny před Českou spořitelnu a dva kusy byly v projektu umístěny u nového solitérního stromu na konci akátové alejky.

5.1.6 Současný stav zeleně po provedené revitalizaci

Celkem tedy bylo vykáceno 10 stromů, jejichž kořeny ohrožovaly inženýrské sítě nebo nebyly v dobrém zdravotním stavu z důvodu dlouhodobě nevhodné údržby či šlo o nevhodnou sortimentální skladbu z 80. let minulého století (jehličnaté stromy, krátkověké dřeviny, druhově bezkoncepční chaotické výsadby).

V nové výsadbě bylo vysázeno celkem 17 stromů (3 kusy u kulturního domu, 8 ks u muzea, 5 kusů před budovou České spořitelny a 1 kus na konci akátové alejky). Současný stav těchto stromů a ostatních nově aplikovaných dřevin v podobě keřů a živých plotů je velmi uspokojivý. Zatím se neprojevují žádné známky zhoršeného zdravotního stavu či známky špatného výběru dřevin pro dané stanovištní podmínky.

Nově instalované lavičky dotvářejí a zpříjemňují pobyt v západní části náměstí.

5.1.6 Zhodnocení provedené revitalizace zeleně

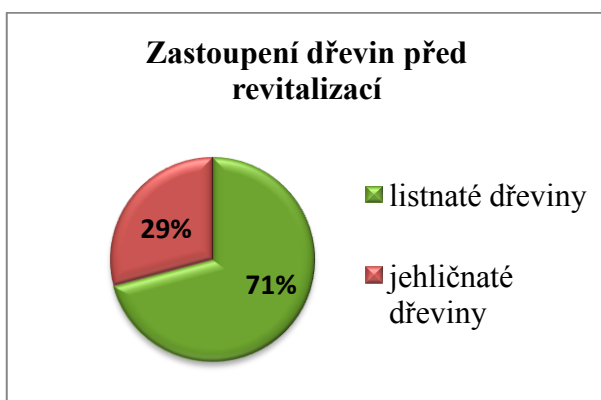
Revitalizace zeleně v řešeném území minimalizovala zákoutí, která byla hůře udržovatelná a díky odstranění dřevin se špatným zdravotním stavem zvýšila bezpečí procházejících. Zeleň, která byla nově aplikována, celkově sjednotila ráz řešeného území. Lze říci, že byly dodrženy zásady estetického hlediska, tak i hlediska účelnosti jako celku. Byla zachována prostorová jednota náměstí a nedošlo k žádnému nevhodnému zakrytí významné architektonicky hodnotné budovy či objektu.

Velmi pozitivně lze hodnotit umístění nové hlohové alejky v severní části řešeného území. Z přiložené fotografické dokumentace je patrné, že na tomto místě se počátkem 20. století rovněž nacházela alejka. Jde tedy o navrácení historického prvku zeleně do původních míst. Rovněž vhodný byl výběr druhů pro založení této alejky, jelikož byly vybrány hlohy obecné, které se současně nacházejí v alejce ve východní části náměstí, tedy vzniklá alejka vhodně esteticky doladuje druhový ráz zeleně použitý v rámci celého náměstí.

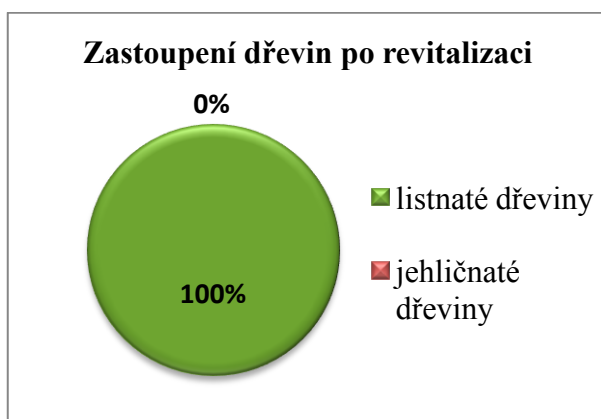
Celkový výběr aplikovaných dřevinných druhů byl proveden v souladu se základními sadovnickými pravidly. Tedy vybrány byly takové dřeviny, které jsou v městských stanovištních podmínkách odolné a zároveň nejsou příliš náročné na následnou údržbu, s kterou mělo město v minulosti problémy.

Poměr jehličnatých dřevin k listnatým byl před započítáním revitalizace přibližně třetinový. Po provedených úpravách v rámci obnovy náměstí se zastoupení dřevin změnilo na ryze listnaté. Na základě prostudované odborné literatury lze tento výsledný poměr hodnotit, jako pozitivní, jelikož pro sadovnické úpravy náměstí je doporučováno využívat spíše listnatých dřevin pro jejich větší dynamičnost a barevnou pestrost. Ta působí na uživatele náměstí příjemným relaxačním dojmem.

Obr. č. 8- Poměr zastoupení dřevin před revitalizací

Obr. č. 9- Poměr zastoupení dřevin po revitalizaci

V projektu chybí zařazení jakéhokoliv městského záhonu s trvalkami. Toto však nelze hodnotit jako záporný fakt, jelikož tím byl splněn požadavek města na aplikaci takové zeleně, která bude vyžadovat co nejméně náročnou následnou údržbu. Běžné trvalkové záhony jsou náročnější jak na jejich založení, tak i na následnou údržbu. Pokud není péče o trvalkové záhony pravidelná a není aplikována správným způsobem, vydrží takové trvalkové záhony maximálně tři až čtyři roky.

Kladně hodnotím záměr architektky ing. Evy Vízkové, kterým se zaměřila na dlouhodobou perspektivu celého projektu revitalizace zeleně. Tedy přestože aplikovaná zeď v současné době není příliš vzrostlá a prostorově výrazná, v budoucnu pro příští generace bude tvořit efektivní estetický a funkční vegetační prvek.

Městský mobiliář byl zvolen zejména funkčně a z estetického hlediska sice svým provedením není příliš výrazný, na druhou stranu lze říci, že do celkového konceptu bez problémů zapadá.

Za nevhodný lze považovat výběr typu stojanů na kola, které svým vzhledem u mnohých občanů nevzbuzují dojem toho, že jde skutečně o stojan na kola. Jde v podstatě o jakési opěrné sloupky, ke kterým lze kolo uzamknout zámkem. Na žádost města byly některé z těchto stojanů přesunuty na jiná stanoviště mimo původní projektový zakres. Tři stojany před Českou spořitelnou byly posunuty z původního umístění u laviček k zachovalé lípě velkolisté (*Tilia plathyphyllos*) a dva stojany u solitérního stromu jerlínu japonského (*Sophora japonica*) byly přesunuty na severní stranu řešené části náměstí, do prostor k Základní umělecké škole Dobříš. Zde lze umístění považovat za vhodnější jak z hlediska estetického, tak i z hlediska funkčního, jelikož děti a mládež navštěvující tuto uměleckou školu si zde mohou uzamknout kolo například po dobu trvání jejich výuky. Na svém původním místě zaneseném v projektu byl ponechán pouze stojan před budovou kulturního domu.

5.1.7 Návrh dalších doplňujících řešení

Přestože provedená revitalizace byla úspěšná a splnila očekávaný cíl, do projektu navrhuji doplňující další možná řešení.

Prvním z návrhů je rozšíření městského mobiliáře o 3 kusy laviček. Tyto lavičky jsou v návrhu doplňujících řešení umístěny do nově založené alejky v severní části řešeného území. Lavičky nahradily v návrhu 3 parkovací stání z původních 7. Vzhledem k záměru města uvedeném v kapitole 5.1, kde vizi projektu bylo navrácení náměstí k jeho původní historické funkci místa pro setkávání občanů namísto dopravní tepny, lze považovat zredukování parkovacích míst za vhodné a v souladu s původním cílem revitalizace. Vhodnost umístění laviček do této části alejky také vychází i z faktu, že jsou v návrhu umístěny přímo před budovu muzea města Dobříše, tedy před místem, kam se lidé chodí vzdělávat a relaxovat.

Lavičky v návrhu vychází ze stejného designu a provedení jako lavičky umístěné před Českou spořitelnou, aby byl zachován celkový koncept městského mobiliáře. Jsou umístěny na dlážděném podkladu shodném s okolní použitou dlažbou, aby případně jiná použitá dlažba esteticky nenarušovala celkový vzhled.

Dalším návrhem je odstranění válcovité plakátovací plochy v prostoru před budovou České spořitelny. Tato reklamní plocha je umístěna nevhodně v prostoru před nově aplikovanými lavičkami a nepůsobí tak příliš esteticky. Narušuje relaxační dojem prostředí pro uživatele, kteří se na lavičky usadí.

S výše uvedeným návrhem odstranění válcovité plakátovací plochy souvisí další vlastní doporučení, jímž je umístění vodního prvku. Po odstranění neestetické reklamní plochy, vznikne v místě před lavičkami dostatečný prostor pro výstavbu vodního prvku. Bude tak plně podtržena funkce relaxační zóny. Během letních měsíců pak může tento vodní prvek

plnit i funkci zvlhčování ovzduší a možného osvěžení pro procházející. Zvuk tryskající vody také částečně překryje hluk způsobený projíždějícími vozidly v řešeném území.

Vodní prvek je zamýšlen v podobě kruhové fontány se třemi vodními tryskami gejzírového typu. Vodou vytvořený vodní sloupec by dosahoval výšky maximálně 0,6 m.

Obr. č. 10 – Vodní prvek vhodný pro návrh doplňujících řešení

(Dostupné z <<http://nautica.cz/vodni-prvky/nggallery/image/2/>>)

6. Shrnutí

V první části vlastní práce je popsán záměr celého projektu revitalizace Mírového náměstí v Dobříši. Hlavními cíly bylo oživení a zatraktivnění řešeného území tak, aby byl i po všech uskutečněných úpravách zachován původní charakter náměstí. Dalším záměrem projektu bylo pozvednutí rekreační funkce náměstí a vize využívání tohoto prostoru jako místa pro setkávání obyvatel.

Dále je zmonitorována organizační a finanční stránka projektu, kde jsou uvedeny nejpodstatnější body ovlivňující celou následnou obnovu řešeného území. Nejdůležitějším z nich je vysvětlení finanční náročnosti celého projektu, z které vycházelo rozdělení realizace úpravy náměstí na více etap. Jako první realizovanou etapou tedy bylo přistoupeno k projektu řešícímu západní část náměstí.

V další části je detailně prozkoumán stav zeleně před započatím revitalizace. Je zde popsán zdravotní stav dřevin, jejich estetická hodnota a kvalita. Zhodnoceny jsou prováděné údržbové vegetační úpravy, které město zajišťovalo do doby před realizací revitalizačního projektu.

Následně jsou popsány veškeré vegetační úpravy a městský mobiliář, který byl aplikován v rámci projektu. Uvedeny jsou radikální úpravy typu vykácení vybraných dřevin, tak i drobné zdravotní zásahy a zachování některých původních vegetačních prvků. Detailně je řešena sortimentální skladba aplikované vegetace.

V rámci vlastního zhodnocení provedené revitalizace zeleně jsou porovnány veškeré realizované úpravy s cíly projektu. Posouzeny jsou nejen jednotlivé sadovnické úpravy, ale je zde i hodnocena celková funkčnost aplikované zeleně a městského mobiliáře.

V závěrečné části jsou navrženy vlastní doporučení úprav, kterými by bylo možné projekt vylepšit.

7. Závěr

Vhodně zvolená a udržovaná městská zeleň, a zejména pak zeleň na náměstích, reprezentuje vždy dané sídlo. Obyvatelům a návštěvníkům města poskytuje příjemné prostředí vhodné pro relaxaci a zároveň plní mnoho dalších důležitých funkčních vlastností.

Zeleň, která podstoupila revitalizaci v rámci projektu řešeného západního území Mírového náměstí v Dobříši, je v současné době pro město dostatečně reprezentativní. Pokud budou dodrženy zásady správné následné údržby nově aplikované vegetace, bude tato městská zeleň úspěšně sloužit i budoucím generacím.

Jestliže se podaří získat v následujících letech městu Dobříš finanční podporu pro obnovu zbývající východní části Mírového náměstí, bude celková vize projektu naplněna a městské centrum bude tak působit jako jednotný celek ještě lépe než v současné podobě.

Cílem diplomové práce bylo zanalyzovat provedenou revitalizaci zeleně na Mírovém náměstí v Dobříši z roku 2012, zhodnotit jednotlivé aplikované úpravy a navrhnout další vlastní možná řešení pro vylepšení revitalizačního projektu. Vlastní prací byl tak proveden průzkum celého projektu obnovy zeleně, byly zmonitorovány a následně posouzeny všechny provedené úpravy a v závěru byla navržena vlastní možná doporučující řešení.

Téma diplomové práce je vyhodnocení revitalizace zeleně na náměstí v Dobříši. Diplomová práce potvrdila na základě prostudovaných odborných materiálů, že provedená obnova v řešeném území byla provedena v souladu s doporučeními pro vhodné sadovnické úpravy městské zeleně a splnila záměr celého projektu.

8. SEZNAM LITERATURY

- [1] BAŠE, M., *Charakteristika, stav, hodnoty a problémy územního rozvoje ČR*. [online]. 23.12.2010 [cit. 2016-01-08]. Dostupné z <<http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaB/B2-20160318.pdf>>.
- [2] BUDKOVÁ, B., *Zápis z 25. zasedání Zastupitelstva města Dobříše ze dne 3. června 2010*. [online]. 31.3.2011 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z <http://www.mestodobris.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=2796&id_dokumenty=461182>.
- [3] DURDÍK, P., *Veřejný prostor a veřejná prostranství*. In: *Veřejný prostor, veřejná prostranství*. Sborník přednášek. Znojmo, 21. – 22. listopadu 2013. Brno, Ústav územního rozvoje, 2013: 7 s. ISBN 978-80-87318-27-0
- [4] DURDÍK, P., *Úvodem Zeleň ve městě – město v zeleni*. In: *Zeleň ve městě – město v zeleni*. Sborník přednášek ze semináře AUÚP. Praha- Troja, 7. – 8. října 2010. Brno, Ústav územního rozvoje, 2011: 5 s. ISBN 978-80-87318-18-8
- [5] HORKÝ, J., *Krajina, zeleň a voda v práci architekta*. SNTL, 1984: 232 s.
- [6] HURYCH, V., STEJSKALOVÁ, J., EZECHEL, M., SVOBODA, S., MICHALKOVÁ, R., *Tvorba zeleně*. Grada Publishing, 2011: 304 s. ISBN 978-80-247-3605-1.
- [7] Informační Centrum Dobříš, *Mírové náměstí*. [online]. 21.10.2013 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z <<http://www.ic.mestodobris.cz/1-mirove-namesti/d-465684/p1=52444>>.
- [8] JENEROWITZ, D., SILNY, W., DANCZAK-PAZDROWSKA, A., POLANSKA, A., OSMOLA-MANKOWSKA, A., OLEK-HRAB, K., *Environmental Factors and*

Allergic Diseases. In: Annals of Agricultural and Environmental Medicine, 2012, 19, 3, 475 – 481 p. ISSN 1232-1966

- [9] KOLAŘÍK, J. *et al.* *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I*. ČSOP Vlašim, 2010: 696 s. ISBN 978-80-86327-85-3.
- [10] KUPILÍK, V., *Ničivý vliv vegetace na stavební konstrukce*. In: Zábrana škod, 1986, 10, 34, 155 – 158 s.
- [11] MAZOCHOVÁ, L., *Soutěž o návrh řešení Mírového náměstí v Dobříši a souvisejícího území*. 2007. V držení města Dobříše.
- [12] MELŠA, J., starosta města Dobříše 2006- 2014. *Ústní sdělení*. (2016-02-12).
- [13] Město Dobříš, *Referent odboru kancelář města*. [online]. 1.1.2015 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z <<http://www.mestodobris.cz/bc-klara-loudova/o-22114#search>>.
- [14] Město Dobříš, *Základní údaje o městě*. [online]. 24.1.2014 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z <<http://www.mestodobris.cz/zakladni-udaje-o-meste/d-455306>>.
- [15] NOVOTNÝ, J., *Zeleň ve městě*. Státní nakladatelství technické literatury, Praha, 1958: 204 s.
- [16] OLIČ, M. a kol., *Dobříš město na Zlaté stezce*. MAROLLI, Praha, 1998: 184 s. ISBN 80-902513-2-3.
- [17] PALLAGHYOVÁ, Z., *Zeleň vo verejnom prostore a verejných priestranstvách mestskej časti Bratislava-Ružinov*. In: Veřejný prostor, veřejná prostranství. Sborník přednášek. Znojmo, 21. – 22. listopadu 2013. Brno, Ústav územního rozvoje, 2013: 7 s. ISBN 978-80-87318-27-0

- [18] PRÁŠIL, P., *Dobříšsko na starých pohlednicích*. Baron, 2012: 300 s. ISBN 978-80-86914-44-2.
- [19] PRŮŠA, O., *Historický kalendář města Dobříše 921- 1986*. Městský úřad Dobříš, Dobříš, 2008: 245 s.
- [20] REŠ, B., VENCÁLEK, T., KOSEJK, J., *Obnova zeleně v urbanizované krajině*. AOPK ČR, 2009: 12 s. ISBN 978-80-87051-62-7.
- [21] SAMCOVÁ, M., *Život rekonstruované západní části Mírového náměstí v Dobříši*. [online]. 2.9.2014 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z <<http://www.mestodobris.cz/zivot-rekonstruovane-zapadni-casti-miroveho-namesti-v-dobrisi/d-468028>>.
- [22] SOJKOVÁ, E., HRUBÁ, T., *Ochrana, obnova a rozvoj zeleně malých měst*. In: Životní prostředí a veřejná zeleň ve městech a obcích. Sborník přednášek. Klatovy, 13. - 14. září 2006. Průhonice, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví Průhonice, 2006: 28-31 s. ISBN 80-85116-47-2.
- [23] SPIRN, A., W., *The Granite Garden: Urban Nature and Human Design*. Basic Books, 1984: 334 p. ISBN 0-465-02706-7
- [24] ŠERÁ, B., *Pylové alergie – negativní vliv dřevin ve městech*. In: Životné prostredie, 2014, 48, 2, 104 – 109 s. ISSN 0044-4863
- [25] ULRICH, R.S., SIMONS, R.F., LOSITO, B.D., FIORITO, E., MILES, M.A., ZELSON, M., *Stress recovery during exposure to natural and urban environments*. In: Journal of Environmental Psychology, 1991, 11, 3, 201–230 p. ISSN 0272-4944
- [26] VÍZKOVÁ, E., *SO 800 – Sadové úpravy*. Projektová dokumentace, 01/2012, Praha. V držení města Dobříše.

- [27] YANG, J., ZHAO, L.S., McBRIDE, J., GONG, P., *Can you see green? Assessing the visibility of urban forests in cities*. In: *Landscape and Urban Planning*, 2009, 91, 2, 97–104 p. ISSN 0169-2046
- [28] ZÁKON O OBCÍCH- č. 128/2000 Sb. právní předpis: č. 128/2000 Sb. ze dne: 12. 4. 2000, účinnost: 12. 11. 2000.

9. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Přehled sortimentu stromů vysázených během revitalizace

Tabulka č. 2 – Přehled aplikované keřové podsadby

Tabulka č. 3 – Přehled odstraněných dřevin

Tabulka č. 4 – Přehled zachovaných dřevin

10. Seznam obrázků

Obrázek č. 1. – Schéma členění zeleně městských sídel

Obrázek č. 2 – Znak města Dobříše

Obrázek č. 3 – Socha sv. Šebestiána

Obrázek č. 4 – Radnice na náměstí v roce 1908

Obrázek č. 5- Radnice na náměstí v roce 2013

Obrázek č. 6 – Benzinová stanice CAROIL na náměstí před radnicí v r. 1938

Obrázek č. 7 – Obchodní dům Černá labuť z roku 1987

Obrázek č. 8 – Poměr zastoupení dřevin před revitalizací

Obrázek č. 9 – Poměr zastoupení dřevin po revitalizaci

Obrázek č. 10 – Vodní prvek vhodný pro návrh doplňujících řešení

11. Přílohy

Příloha č. 1 – Plán odstraněných dřevin

Příloha č. 2 – Situace vegetačních úprav

Příloha č. 3 – Návrh doplňujících řešení

Příloha č. 4 – Fotodokumentace stavu před a po revitalizaci

Příloha č. 5 – Fotodokumentace městského mobiliáře umístěného v rámci revitalizace

Příloha č. 6 – Fotodokumentace aleje v severní části řešeného území